

Cuprins

- Capitolul 1 *Copilăria* / 7
- Capitolul 2 *Soleștii* / 10
- Capitolul 3 *Adolescența* / 23
- Capitolul 4 *Căsătoria* / 29
- Capitolul 5 *Întâile încercări* / 35
- Capitolul 6 *În culisele istoriei* / 54
- Capitolul 7 *Pecetea destinului* / 63
- Capitolul 8 *Prigoana* / 81
- Capitolul 9 *La răscrucea gloriei* / 106
- Capitolul 10 *Jertfa* / 160
- Capitolul 11 *Detronarea* / 184
- Capitolul 12 *Tovarășa de exil* / 208
- Capitolul 13 *Mama* / 233
- Capitolul 14 *Fără cămin* / 257
- Capitolul 15 *Prin jertfă spre odihnă* / 264

Capitolul 1

Copilăria

Elena Rosetti, aceea care avea să ajungă doamna Principatelor Unite, ca soție a lui Alexandru Ioan I. Cuza, s-a născut la Iași, în 17 iunie 1825. Plecată de timpuriu cu părinții la moșia Solești, ea și-a petrecut primii ai copilăriei între frații mai mici. Era adusă foarte rar în orașul natal, deși părinții, ca toți ceilalți boieri de seamă, aveau casă de locuit în Iași, bună pentru ei și pentru rudele care ar fi voit, după cum le era obiceiul, să tragă în căminul lor primitiv. Dar nici timpul, nici treburile nu-i îngăduiau tatălui, Iordache Rosetti, să stea vreme mai îndelungată în capitala Moldovei, unde felul de viață era prea costisitor pentru micul venit pe care-l avea, cu atât mai mult cu cât se înrudea cu cele mai de seamă familii din protipendadă: cu Rosetteștii și Catargii în linie bărbătească, cu Sturdzeștii, Balșii și Cantacuzinii în linie femeiască.

Dar orașul o atrăgea, prin nenumăratele sale înfățișări, și pe mica Elena Rosetti, crescută la țară, care deseori se ruga de părinți s-o ia cu ei la Iași. Ce nu vedea atunci când se întâmpla să treacă pe sub cerdacurile de lemn de pe Strada Mare sau pe lângă dughenele de la Trei-Sfetitele¹! Câte mărfuri strălucitoare nu-i furau ochii: brocarturi și

---

¹ Trisfetitele – biserică frumoasă în Iași, zidită de Vasile Lupu la 1640. (n.n.)

policandre aurite, lucruri mărunte de artă, fel de fel de pietre scumpe și podoabe orientale! Erau până și ciubuce de cireș sau iasomie întocmai ca acelea pe care le avea bunicul Dumitrache Sturdza ori mătăni de mărgean ca ale bunicii de la Solești. Îi plăcea să audă cum se tânguiau negustorii străini, în limba lor stricată, de scumpetea și greutatea cu care le aduceau tocmai de la Istanbul pentru ifosele boierimii celei mari. (Nu e vorbă, erau ei bine plătiți pentru toată această osteneală, și mulți galbeni rămâneau în chimirul lor.)

Tatăl Elenei, Iordache Rosetti, era fiul marelui vornic cu același nume, care se așezase la Soleștii din ținutul Vasluiului, întemeind ramura bărbătească a familiei Rosetti-Solescu. Acest mare vornic fusese pe vremuri un om foarte bogat, stăpânind moșii ce treceau până în Basarabia prin întinderea lor; dar fie că-și pierduse averea prin tot felul de treburi și întâmplări, fie că o împărțise numeroșilor săi copii, el nu mai rămăsese la bătrânețe decât cu moșia Solești, din mai bine de douăzeci și nouă de moșii câte avusese.

Fiul său mai mic, Iordache Rosetti, moșteni această proprietate și se stabili acolo luând-o cu el și pe mama sa, bătrâna vorniceasă Ecaterina Rosetti. Deși acesta nu avusese niciun post în administrația țării, era totuși postelnic, după obiceiul din Moldova ca boierii care se statorniceau la moșiile lor departe de curtea domnească să aibă dreptul la această demnitate.

De la Catinca Sturdza, fiica cea mare a logofătului Dumitrache Sturdza, luă puțină zestre, căsătorindu-se cu aceasta cam după prădăciunile de la 1821. În timpul lor, logofătul se refugiase la Cernăuți împreună cu întreaga sa familie, lăsându-și bunurile prețioase ale casei și bucatele pământului pe mâna răsculaților și a turcilor. După sfatul mitropolitului Veniamin și al egumenilor de pe la mănăstiri,

trimise și el în ascunzătorile lor tot ce avu mai de preț, dar fu jefuit și păgubit. În afară de toate acestea, Dumitrache Sturdza avu mare pagubă și cu șederea de aproape doi ani la Cernăuți, departe de bunurile sale, timp în care cheltuiuse fără să poată strânge cu chibzuială veniturile moșiilor. Având și opt copii, dădu fiecăruia ce putu: băieților – moșii și conace; fetelor – bunuri, galbeni, robi și scule, case în Iași și capete de vite, după obiceiul strămoșesc.

Catinca Rosetti, soția postelnicului, era aspră la înfățișare, ca și tatăl său, logofătul. Avea însă o fire dreaptă, hotărâtă la fapte, chibzuită și foarte religioasă. Autoritară cu copiii săi, nu le îngăduia niciodată cea mai mică lipsă de bună-cuviință față de cei ce-i înconjurau. Luând în mână aproape fără sprijinul soțului treburile destul de încurcate ale moșiei, era cunoscută ca adevărata stăpână de către toți slujitorii curții, boierul fiind mai puțin energic și suferind de inimă. Se descurca singură cu zarafii de care avea deseori nevoie, mai cu seamă în vremea când ridicase din temelie casă nouă la Solești. Era însă bună și îndatoritoare cu cei care aveau nevoie de sfatul și ajutorul ei.

Ca mamă, fiind prea voluntară, gata oricând să hotărască totul în familie, făcu în acest fel din copiii săi ființe slabe și stângace. Doar Constantin, fiul cel mare, își putu păstra firea liberă de orice constrângere, fire pe care, de altfel, o moștenise de la ea. Elena, în schimb, rămase multă vreme sub înrâurirea puternicei personalități a Catincăi Rosetti și creșcu stăpânindu-se și cântărind uneori până la slăbiciune urmarea vorbelor și a faptelor sale. Cât de deosebită fu, din acest motiv, de Alexandru Cuza, care era o fire îndrăzneată și înflăcărată, era bun de gură și zeflemist neîndurător!

Cu această fire, ce se adâncea în ea însăși, netezind sentimentelor poteci în eternitate, Elena Rosetti avu drept tovarăș de viață un om al cărui destin fu uimitor, dar care, în